GAZETA LWOWSKA.

W Sobotę Nro. 64. 25. Kwietnia 1818.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Na posiedzeniu Izby Deputowanych dnia 28go Marca zdawał sprawę P. Benoist o różnych prośbach. „Między temi" (rzekł) „znayduie się prośba P. Aubry, lekarza z Mery-sous-Bois, uskarzaiącego się, że go Prefekt Margrabia Villeneuve w roku 1816 samowładnie na wygnanie skazał, że go w dzienniku du-Cherskim iako człowieka niebezpiecznego wystawił, i że przez trzech ajentów iego w nieobecności swoiey ze swych papierów ogołoconym został. Że wprawdzie Minister Policyi dnia 11go Listopada wygnanie uchylił, Prefekt atoli, nie zważaiąc na to, aż do dnia 15go Stycznia 1817 trzymał go pod dozorem. Za te gwałtowne kroki żąda więc Aubry zadosyć uczynienia; Kommissya atoli tego iest zdania, aby w tey mierze do dziennego porządku przystąpić, tak iak iuż Izba uchwaliła w podobney sprawie Roberta, drukarza dzienników Paryzkich, którego w Listopadzie 1816 nie mniey dowolnie z papierów ogołocono i do więzienia wtrącono. — Na to niemiłe przypomnienie oburzono się po lewey stronie i we środku, i wołano: „że tu nie ma porównania!" P. Benoit zaś twierdził przeciwnie, mówiąc, że z lekcyi korzystano. Przeciwnie P. Dupont de l'Eure tego był zdania, że dopóki Ministrowie Francuzcy nie pozyskaią takoż uchwały zawarowawczey (indemnity bill) tak iak Angielscy, dopóty należałoby pociągać ich do odpowiedzi za każde nadużycie powierzoney im władzy nadzwyczayney. „Wiadomo" (mówił daley), „że wielu urzędników Stanu granicę władzy swoiey przekracza, pociągać ich za to do odpowiedzi, nie znaczy się to osłabiać powagę Zwierzchności, lecz owszem umocniać ią przez przekonanie, że nigdy bezkarnie granic sprawiedliwości przekraczać nie może. Zachowawca pieczęci potępiaiąc wszelkie nadużywanie władzy, pytał się iednakowoż: „czyli przy końcu takiego przesilania się (crisis) iakie Francya właśnie wytrzymała, nie potrzebną byłaby uchwała zawarowawcza dla Ministrów, zwłaszcza że iuż od kilku miesięcy ustała owa władza nadzwyczayna którą obdarzonymi byli, a zatem potrzeba iest oznaczenia czasu od którego zacząć się ma ich odpowiedzialność? Daley pytał się ieszcze, czyli to mądrą iest polityką, wracać się ustawicznie do owych czynności Rządowych?" — Był przeto także za przystąpieniem do dziennego porządku, do którego też Izba znaczną większością głosów przystąpić uchwaliła. — Potem rosprawiano nad nowym proiektem do prawa względem zamykania dłużników do wieży, który to proiekt dnia 30go większością 171 kresek przeciwko 31 przyięto.

Karę śmierci, na którą znany Wilfried Regnault na wiarę iednego świadka skazanym został, zamienił Król w karę dwudziestoletniego więzienia. Obrońcy Regnaulta twierdzą, że całkiem iest niewinnym.

Dnia 30go Marca wieczorem aresztowano w Tuilleryach pewnego Mikołaia Rene, który się tam zakradł. Podczas badania pokazało się że człowiek ten iest szalonym; powtarzał bowiem ustawicznie, że żąda zostać Marszałkiem Panstwa Francuzkiego.

Włochy.

Niemiecka gazeta powszechna umieściła poniższy list z Rzymu dnia 28go Marca datowany: „Dzień 21wszy Marca, iako rocznicę koronacyi Oyca Świętego obchodzono tu wpośrod uroczystości kościelnych, oświecenia miasta szczególniey zaś kopuły Watykanu, faierwerków etc. Na obrządkach wielkotygodniowych, z których kilka sam Oyciec S. odprawiał, znaydowali się między innymi Król Karol IVty, Królewic Następca tronu Bawarskiego, całe Ciało dplomatyczne i mnóstwo cudzoziemców ze wszystkich Narodów i stanów. Szczególniey budował się Lud z Xięcia Hesko-Darmstadzkiego, który w kwietni Czwartek z całym Dworem swoim wieczerzę S. przyymował, potem Venerabile do grobu S. odprowadzał, wieczorem zaś był na kazaniu passyynem w kościele SS. Apostołów."

„Ukończyły się iuż układy z rezyduiącem tu Poselstwem Rossyyskiem, względem nowego podziału Dyecezyi w Polscze. Państwo to będzie mieć 8 Biskupstw, Warszawa zaś będzie stolicą Arcy-Biskupską."

„Król oboiey Sycylii wyiedzie naprzeciwko Brata Swoiego do Mola di Gaeta,"

gdzie dnia 2go Kwietnia wraz obiadować będą, wieczorem zaś do Caserta poiadą. Obadwa ci NN. Monarchowie nie widzieli się z Sobą iuż lat 59. N. Królowa Hiszpańska nie będzie Małżonkowi Swoiemu towarzyszyć; nieobecność zaś iego w Rzymie potrwa około 3 tygodni."

„Co dzień pomnaża się liczba rozbóyników, poddaiących się pod warunkiem złagodzenia kary, a pomnaża się tak szybko, że mało z nich, którzy ieszcze prowadzą rzemiesło swoie, wkrótce toż samo uczynić lub zbroyney sile ulegnąć muszą. — Pinelli, znany ze swoich skrobanych tablic Rzymskich ubiorów narodowych, pracuie teraz nad potretem zboycy Barbonesa" (*obaczyć numer 52 gazety naszey*).

„Zwolna przerzedza się niezmierne mnóstwo cudzoziemców, których tu S. Tydzień zgromadził. Jak ptaki wędrownicze regularnie zachowuią swóy czas, w którym hurmami podróżuią do Florencyi albo do Neapolu. W sam Poniedziałek Wielkonocny, miało dla osób odieżdzaiących wyyśdź 120 koni pocztowych, nie rachuiąc mnóstwa, co używa powozów vetturini — zwanych."

Niemcy.

Jego Królewicowska Mość Xiąże Eugeniusz Eichstaedtski urządził iuż zupełnie Władze zarządzowe w Xięztwie swoiem. Od dnia 1. Kwietnia będą w stolicy Eichstaedt trzy Kancelarye Xiążęce (Kollegiia), a mianowicie: 1.) Kancelarya dóbr skarbowych, składaiąca się z Dyrektora i trzech Radców, iako to: Radcy lasowego, Radcy dóbr, i Radcy górniczego, tudzież z Assessora, Sekretarza, etc. Do tey Kancelaryi należeć będzie zawiadowanie lasami, kopalniami, łowami budownictwem, szczepieniem drzew owocowych, i t. d. 2.) Kancelarya spraw wewnętrznych i Policyi, składaiąca się z Dyrektora, z dwóch Radców, z lekarza, z Sekretarza, etc. 3.) Kancelarya sprawiedliwości, składaiąca się z dwóch Radców, z Assessora, ze Sekretarza etc. Także i Kassa Xiążęca będzie w Eichstaedt. Władze zewnętrzne będą następuiące: Jeden Sąd mieyski i dwa Sądy dominikalne, Kommissaryat policyyny w Eichstadt, i dwa Urzędy poborcze. Pensye wymierzone są wielkomyślnie, a zakresy działań oznaczone są ściśle według naywyższych prawideł i stosunków stanu Xiążęcia.

Według wiadomości z Frankfórtu nad Menem, przybył tam z Wiednia Ces. Austryacki prezyduiący Poseł Hrabia Buol-Schauenstein dnia 5. Kwietnia po południu, a nazajutrz miały znowu zacząć się posiedzenia Seymu Niemieckiego. Nowy Poseł Niderlandzki przy Seymie Niemieckim, Hrabia Grünne przyiechał do Frankfórtu dnia 4. Kwietnia.

Prusy.

Według będących w obiegu podań o naynowszym etacie Skarbowym, wynoszą przychody Pruskie 46 do 48 miliionów talerów; wydatki zaś:

a.) na etat woyskowy zwyczayny	22	miliion.
b.) — — — nadzwyczayny	3	—
c.) na Administracyę wewnętrzną	5	—
d.) na etat Dworu Królewskiego	1 1/2	—
e.) na procenta od długów Stanu, i na fundusze umarzania . .	10	—
Ogółem . .	41 1/2	miliion.

Xiążęta Domu Królewskiego, Synowie Króla, bywaią teraz ustawicznie na posiedzeniach Ministerium woyny.

Szwaycarya.

Dnia 16. Marca przybył do Solothurn Xiąże Jabłonowski. Niespodzianie atoli protestował się P. Amieth iako wykonawca testamentu Jenerała Kościuszki przeciwko wywiezieniu zwłoków iego do Polski, oświadczaiąc pod przysięgą, że Zmarły bez żadney okazałości chciał bydź pogrzebanym, i że sobie zatem Solothurn za mieysce spoczynku wybrał. Teraz więc czekaią wyroku.

Królestwo Polskie.

Gazeta Korrespondenta Warszawskiego z dnia 18go Kwietnia umieściła poniższą mowę JW. Senatora Kasztelana Matuszewica, mianą na Sessyi Seymowey w Senacie dnia 3go Kwietnia 1818 roku, przy roztrząsaniu proiektu do prawa o Małżeństwie.

„Szanowny Senacie!"

„Powołany łaskawym wyborem szanownego Senatu do Kommissyi proiekta praw cywilnych i kryminalnych roztrząsać maiącey, nad wniesionym tu zastanawiałem się z całem natężeniem uwagi, iak mi to nakazywało uczucie powinności moiey, szacunek ufności Senatu, i ważność przedmiotu. Nigdy zaiste ważnieyszy przed grono prawodawcze wprowadzonym nie był; rzecz iest o małżeństwie, o wem to pierwszem ogniwie towarzyskiego łańcucha, owym związku pierwotnym, z którego się rodzą i rozmnażaią wszystkie dalsze stosunki społeczności kraiowey, owem gnieździe rodzinnem, w którem ieżeli prawość, porzą-

dek, cnota zabezpieczone nie są, próżno ich potem szukać, próżno nawet spodziewać się w składzie ogólnego towarzystwa. Czy się zastanowiemy nad korzyścią, nie dla osób tylko szczególnych, lecz dla kraiu całego ważną, trwale ustaloney w małżeńskiem pożyciu spokoyności, czy zważemy pomoc, iakiey połączenie osobistych i maiątkowych sposobów małżonkom do ulepszenia ich bytu nawzaiem dostarcza, czy weźmiemy przed oczy dobro powszechne zachowania i wzrostu ludności, czy nakoniec zwróciemy baczność na potrzebę nayistotnieyszą zapewnienia spłodzonym w małżeństwie dzieciom, rodzielskich starań i opieki w porze ich niemocy, troskliwszego wychowania i nauki w dalszym ich wzroście, spokoynego wreszcie odziedziczenia spadku po zeyściu rodziców, i zabezpieczonego losu na resztę życia, uyrzemy wszędzie, że małżeństwo iest pierwotnie i koniecznie umową cywilną, że iest z wszelkich umów cywilnych naypierwszą i nayważnieyszą, że iey trwałość naysilniey, naygruntowniey zawarowaną bydź powinna. Dla tego to Religiia święta, którą wyznaiemy, a która nam w bogoboyności i miłości bliźniego wskazuie naypewnieyszą drogę do szczęścia, nietylko w przyszłem życiu, lecz i w doczesnem, związek małżeński uroczystym obrządkiem i powagą swoią uświęca. Wstępuiący w ten związek niosą śluby swoie przed iey ołtarze, Kapłan ie w imieniu Boga przyymuie, Kapłan ie w imieniu Boga błogosławi, a błogosławieństwo kościoła małżonkom wsparcie i łaskę nieba zaręcza; tak więc związek małżeński tyle iuż maiący wagi pod względem cywilnym, z rąk Religii nową i uroczystą świętość odbiera. Prawo zatem, które ma stanowić o małżeństwie, powinno mu trwale i warownie zabezpieczyć korzyści umowy cywilney; nie powinno go ogołacać z tey drogiey rękoymi, iaką mu Religiyna świętość nadaie, a nadewszystko, nie powinno stawiać w sprzeczności władzy duchowney z władzą świecką, bo takiey sprzeczności nieuchronnym byłoby owocem obu dopiero wspomnionych celów uchybienie."

„Celom tym nie odpowiadaią tytuły 5ty i 6ty księgi pierwszey Kodexu cywilnego, o których zmianę rzecz idzie. Księga ta praw nie u nas i nie dla nas pisana, przez traf nadzwyczayny stała się dla nas obowiązuiącą; niesie ona, mianowicie w tytułach rzeczonych, wyraźne piętno kraiu i wieku, w którym wydaną była; że zaś (iak to iuż tu wspomnionem było) baczny prawodawca musi koniecznie pilną zwrócić uwagę na ducha czasu, czyli na dążenie w powszechnych mniemaniach, słusznie lub niesłusznie przemagaiące, tu więc iest mieysce i potrzeba zważyć pokrótce ducha, pod którego wpływem nastały poprawy potrzebuiące przepisy, i duch tenże bezstronnie ocenić."

„Wiek 18sty, z wielu miar godny zalety i wdzięcznego potomności wspomnienia, z wielu miar przechwalony, okropne zostawił ślady płochego zapędu, a dla następnych wieków trudną i długą pracę srogich iego błędów naprawienia. Biorąc rzecz w bliższym stosunku do przedmiotu naszego, w wieku 18stym wyiaśnione i rozszerzone zostały nayużytecznieysze zasady praw politycznych, cywilnych i administracyynych. Religiia sama oczyściła się z niektórych przesądów lub nadużyciów, któremi dawniey czystość iey i świętość przyćmioną bywała, i o iedney nieiako porze wszystkie stany uyrzały się równemi w obliczu prawa; wszyscy ludzie, pomimo różnicy wyznań, bliźniemi się i bracią uznali. O gdyby zuchwały zapęd u tego kresu zatrzymać się umiał! Lecz iestże dozwolono słabości ludzkiey, aby stanąć mogła w tym środkowym punkcie, któreby ią trzymał w równem oddaleniu od przeciwnych sobie ostateczności? Niestety! w tymże samym ośmnastym wieku Religiia widziała się wystawioną na ciosy nayzapalczywsze; powstano przeciw niey nie z bronią rozsądku (bo czystość Religii i czystość rozsądku pozostaną zawsze wiekuistem połączone przymierzem), lecz z podłą bronią szyderstwa. Łatwy dowcip iadowitey złości siał zarazę, która im bardziey złym pochlebiała chuciom, z tem większym szerzyła się pośpiechem. Mniemani mędrcy sądzić zdawali się, że z odięciem Religii, moralność pozbawiona naysilnieyszey swoiey postawy własną siłą utrzymać się potrafi; lecz co mówię? ciż sami i moralność nawet spodlić umieli, daiąc wszelkim sprawom ludzkim za sprężynę i za prawidło interes własny. W obłąkaniu ślepoty, wystawili sobie społeczność złożoną z ludzi wolnych od wszelkiey namiętności, i uwierzyli, że żądzę chciwości drażnić można bezkarnie! Cóż się stało? oto runęło razem wszystko, co dawniey dla ludzi było świętem, poważanem i drogiem, a na zwaliskach wiary i cnoty powstał egoizm bezczelny, i naigrawać zdawał się owemu światłu, które wzrostowi i wzmocnieniu się iego dopomogło skutecznie. Chciała sprawiedliwość naywyższa, aby kray, w którym naprzód wzrosły i rozszerzyły się zgubne mniemania, pierwszy skosztował ich gorzkiego owocu; podobało się Bogu dopuścić, aby w nieszczęśliwey Francyi prawa iego święte na wieki zdawały się wygładzonemi; widziano świątynie iego znieważone i puste, morderstwa na sługach iego dopełnione z tą zaiadłością w imieniu rozumu i wolności, z iaką ie za pierwszych wieków

Chrześciiaństwa wyrządzano w imieniu bałwochwalstwa, a niezachwiana męczenników stałość, pogodne woli Naywyższego poddanie się, iak w dawnych, tak niedawnych czasach, morderców rozbroić nie zdołały, i w tym to tylko, lub w podobnym sposobie, zawsze dzielnością Religiynych uczuciów, błysnęła ieszcze niekiedy cnota obok zbrodni. Uyrzano z resztą, czem to iest moralność od Religii niewsparta? Popioły okryły tę nieszczęsną ziemię; wściekłość wyuzdanych namiętności krwią się nasycić nie mogła; wolność sama, to naydroższe żyiących dobro, kiedy ostatnia rozwiązłość codzień hańbiła iey hasło, wolność także poszła w ohydę; aż te zbrodnie, gwałty uciski, bezprawia do tey urosły miary, dola osobista tak się stała nieznośną, że ci sami, którzy w imieniu wolności szerzyli mordy i pożogi, do spokoynieyszey niewoli zdawali się tęschnić, i w niewoli zdawali się smakować. Cudu potrzeba było, bo cudem nazwać się godzi od zwycięzcy udzieloną opiekę i tę wyższość uczuciów, iaka zdobi uspokoiciela Europy, cudu mówię było potrzeba, aby Francuzom zachowane zostały te główne zasady, na których się każdego narodu polityczna moralność opiera."

„W tym krótkim rysie wierne iest wystawienie, duch, pod którego wpływem pisane były tytuły 5ty i 6ty Kodexu cywilnego, są w nich trafne i trwałości równe, iak korzyści umów małżeńskich dogodnie sprzyiaiące przepisy, o Religii nie ma żadney wzmianki. Zachować pierwsze, wrócić drugiey drogie ucześnictwo, wrócić dla niey tę cześć powinną, którey odstąpienie tak okropne sprowadza skutki, a tey czci i owych korzyści nie narażać na niebezpieczeństwo przez stawienie ich z sobą w sprzeczności, celem iest i dążeniem tak projektu przygotowanego w Radzie Stanu, iak zmian żądanych przez Kommissyą Senatu, a przez Radę przyiętych."

„Wspomniałem po dwakroć o potrzebie uniknienia sprzeczności między władzami, bo cały przeięty iestem szkodliwością skutków, iakieby ta sprzeczność dla Religii, a tem samem dla społeczności ściągnąć musiała; bo postrzegam, że wnioski tu słyszane natchnięte nayczystszą o Religiią gorliwością, którą nayszczerzey i uwielbiam i dzielę, gdyby przyiętemi były, nie przyniosłyby spodziewanego dobra. Władza duchowna, postanowiona w sporze z władzą świecką, zbyt często znalazłaby się zniewoloną dla uniknienia gorszych skutków zniżyć się do ulegania; a potrzebuiąc to uleganie ubarwić, w niedostatku istotnych powodów do przytoczenia, pozorów szukaćby musiała. — Proiekt wniesiony nie stawi iey w tem krytycznem położeniu. Władza Duchowna nie tamuie działań cywilnych, działania cywilne nieobrażaią istotnych praw władzy duchowney, słowem, w poięciu i przekonaniu moiem proiekt tak iest utrafiony, iż odpowiada właściwie owemu Boskiego Prawodawcy przepisowi: Reddite Caesari quod est Caesaris, et Deo quod est Dei."

Turcya.

Poseł Perski, Muhib Ali Khan, miał dnia 12. Lutego uroczyste posłuchanie u W. Wezyra, a dnia 17go takoż i u W. Sułtana.

W nocy z dnia 1. na 2. Marca przestraszyli się mieszkańcy w Konstantynopolu i w okolicy tameczney, ciągłem a mocnem strzelaniem z dubeltowek, którem się kilku opilców na okręcie Idryotyckim pod banderą Rossyyską z wyspy Hydry (przy południowych brzegach Morei) żegluiącym, nieprzyzwoicie zabawiało. Bostandszi-Basza wysłał gwardyę Seraiową pod rozkazami Topdszi-Baszy (Jenerała od artyleryi) który natychmiast przybliżył się do pomienionego okrętu; lecz chociaż miał przy sobie Urzędnika od Kancellaryi Rossyyskiey, długo iednakże trwało, niżeli zdołano hałas uskromić, i przestępców według ścisłego przepisu do posłuszeństwa zmusić. Zaraz nazaiutrz nie omieszkała W. Porta oświadczyć Baronowi Strogonoffowi nieukontentowanie swoie z powodu zaszłego nocną porą przerwania spokoyności powszechney; na co rzeczony Minister Rossyyski, Kapitana okrętu, na którym się ów nieład wydarzył, w Pałacu Poselstwa Rossyyskiego uwięzić, osadę zaś okrętową do Bagno zaprowadzić kazał; to zaś ukaranie ogłoszono przez afisze publiczne z tym dodatkiem, że w razie podobnych grubych wykroczeń, Kapitanowie okrętów pod banderą Rossyyską żegluiących na cięszką karę pieniężną skazywać się, osady zaś okrętowe przez czas nie wyznaczony losu rzeczoney skaranej osady okrętowey doznawać będą.

Rozmaite rzeczy.

JX Kanonik Stark w Augsburgu obserwował dnia 30. Marca o godzinie 2giey zrania, kometę pod gwiazdoznakiem strzały pomiędzy orłem i delfinem, na końcu lewego skrzydła orlego. Swiatło tego komety iest tak blade i iakby mgłą powleczone, że go pomimo iego zbliżenia się ku Ziemi tylko przez doskonałe perspektywy w godzinach porankowych obserwować można. Nigdy ieszcze nie okazywał ani śladu promienia czyli ogona, i ciągle bardzo słabo był obwiedzionym.

Do tey gazety załączony iest 10ty numer Rozmaitości.